

DOMSTOL- ADMINISTRASJONEN

NORGES DOMSTOLER

Justis- og beredskapsdepartementet

Saksbehandler: Elin Helen Kvalvik Utvik
Direkte telefon: 73 56 70 51
Dato: 09.01.2025
Saksnummer: 24/2878 - 2
Arkivkode: 008
Deres referanse:

Høring - Lovfesting av tingrettene og deres faste rettssteder, endringer i reglene om avspilling av opptak i retten og endringer i ELSAM-forskriften og salærforskriften

Det vises til departementets høringsbrev datert 21. oktober 2024 med høringsfrist 10. januar 2025.

Lovfesting av tingrettene og deres faste rettssteder

Domstoladministrasjonen er enig med departementet i at det er lite hensiktsmessig å innta tingrettenes geografiske virkeområder, rettskretsene, i domstolloven. Forskriftskompetansen bør, som foreslått, opprettholdes når det gjelder rettskretsinnndelingen.

I forslaget til ny § 24 første ledd i domstolloven er det foreslått regler om tingrettenes faste rettssteder. De faste rettsstedene som er inntatt i lovforslaget er geografiske steder. For å sikre et visst handlingsrom i plasseringen av domstolenes lokaler ved de faste rettsstedene, foreslår Domstoladministrasjonen at loven i stedet angir navnet på kommunene der de faste rettsstedene skal ligge.

For noen av de faste rettsstedene, som er inntatt i lovforslaget, er navnet på det geografiske stedet og kommunenavnet likelydende. Dette gjelder for eksempel Tromsø, Trondheim, Namsos og Steinkjer. I disse tilfellene har Domstoladministrasjonen noe større valgmuligheter ved inngåelse av leieavtaler, fordi man kan forholde seg til hele kommunen. For andre rettssteder er derimot kommunenavnet et annet enn hva som er angitt som rettssted i lovforslaget, eksempelvis, Sandvika og Lofthus. Her vil det være vanskeligere for Domstoladministrasjonen å forhandle gode kontrakter ettersom det ikke kan inngås leieavtale for det faste rettsstedet i andre deler av Bærum eller i Ullensvang kommune.

Et mulig forslag kan lyde:

Generelt: X tingrett med faste rettssteder i Y kommune og Z kommune.

Konkret: Øvre Telemark tingrett med faste rettssteder i Kviteseid kommune og Notodden kommune.

Videre har Domstoladministrasjonen et innspill knyttet til ett av de to faste rettsstedene i nye Gudbrandsdal tingrett. Domstoladministrasjonen foreslår at det tas opp til vurdering om fast rettssted bør flyttes fra Vågåmo til Sel kommune, eventuelt Otta, dersom innspillet fra Domstoladministrasjon knyttet til kommunenavn inntatt ovenfor ikke blir fulgt opp.

Bakgrunnen for dette er at Sel kommune, med Otta som administrasjonssted, er et naturlig sentrum i Nord-Gudbrandsdal med bedre offentlig kommunikasjon med E6 og togforbindelse.

I Nord-Gudbrandsdal bor 67 % av befolkningen i aksene nord-sør i kommunene Nord-Fron, Sel, Lesja og Dovre. 33 % av befolkningen bor i retning vest for Otta, i kommunene Vågå, Lom og Skjåk.

Det er foretatt en kartlegging av hvor sakene til rettsstedet Vågåmo kom fra i perioden 26.4.2022-26.4.2024:

Fra kommunene i aksene Dovre-Nord Fron kom det inn 37 rettssaker (80% av totalt innkomne saker til rettsstedet), og 22 forvaltningssaker (76% av totalt innkomne saker til rettsstedet).

Fra kommunene Vågå, Lom, Skjåk kom det inn 9 rettssaker (20% av totalt innkomne saker til rettsstedet) og 7 forvaltningssaker (24% av totalt innkomne saker til rettsstedet).

Videre er politiet lokalisert på Otta. Det er 30 km mellom Otta og Vågåmo, noe som innebærer en lengre reisevei for politiet for å møte fysisk i rettsmøter. Ved behov for øyeblikkelig bistand i domstolen, vil det ta tid før politiet kan komme til stedet.

Det har over tid vært vanskelig å rekruttere dommere til Vågåmo. De to siste dommerne som har arbeidet ved rettsstedet, har søkt overflytting til rettssted Lillehammer når det har blitt ledige embeter der.

Når det gjelder navnet på tingrettene inntatt i forslaget til ny § 24 første ledd i domstolloven, foreslår Domstoladministrasjonen endring av navnene for fem av domstolene.

Domstoladministrasjonen foreslår at Gjøvik og Valdres tingrett endres til Vestoppland og Valdres tingrett. Det foreslåtte navnet på tingretten, Gjøvik og Valdres tingrett, er ubalansert i den forstand at det inneholder ett bynavn og ett landskapsnavn. Når en tingrett inneholder flere geografiske navn, bør navnene tilhøre samme kategori. Ved å velge Vestoppland og Valdres brukes to landskapsnavn. Gjøvik er sentrum i den regionen vest for Mjøsa som tradisjonelt har blitt kalt Vestoppland, som omfatter de mindre regionene Toten, Land og Hadeland. To av Hadelandskommunene, Jevnaker og Lunner, vil ikke bli en del av den nye rettskretsen ettersom de nå er lagt til Akershus fylke. Domstoladministrasjonen mener dette ikke er en avgjørende innvending mot å innta Vestoppland som en del av domstolens navn. Navnet Vestoppland var for øvrig inntil 2021 i bruk som domstolnavn, i Vestoppland og Sør-Gudbrandsdal jordskifterett.

Det tilføyes at navnet Vestoppland er en historisk betegnelse som står på egne ben, og ikke en avledning av det moderne fylkesnavnet Oppland. Det må ikke forstås med betydningen «vestre del av (tidligere) Oppland fylke». Det tradisjonelle Vestoppland omfatter ikke Valdres.

Ettersom den eksisterende Vestre Innlandet tingrett deles, er det i utgangspunktet ikke opplagt hvilken av de to tingrettene som bør beholde navnet dersom det skal videreføres. De vestligste delene av Innlandet fylke vil for eksempel høre inn under Gudbrandsdal tingrett. Dette medfører også at navnet ikke blir identifiserende, ettersom den som ser navnet uten å kjenne til rettskretsen, ikke vil kunne vite om det er tale om Gjøvik/Fagernes eller Lillehammer/Vågåmo.

I høringsuttalelse datert 28. oktober 2024 foreslår Språkrådet at den nye domstolen bør hete Gjøvik og Fagernes tingrett etter de to rettsstedene. Dette støttes ikke av Domstoladministrasjonen. Gjøvik er en av våre «tradisjonelle byer», som ble kjøpstad i 1861, mens Fagernes er et mindre tettsted uten noen tradisjonell bystatus. Det har ikke vært tradisjon for å bruke navn på mindre tettsteder i navn på tingretter. Dersom navnet ikke blir Vestoppland og Valdres tingrett, bør domstolen heller hete Gjøvik og Valdres tingrett, slik departementet foreslår.

Domstoladministrasjonen foreslår at Hedmark tingrett endres til Hedmarken og Østerdal tingrett. Dette gir et godt og dekkende navn. Tingretten har en rettskrets som er sammenfallende med rettskretsene til de tre tingrettene fram til 2021; Hedmarken tingrett, Sør-Østerdal tingrett og Nord-Østerdal tingrett.

Videre foreslår Domstoladministrasjonen at forslaget om Sunnmøre og Søre Sunnmøre tingrett endres til Sunnmøre tingrett. Rettskretsen omfatter hele Sunnmøre, og Sunnmøre tingrett er derfor et dekkende navn. Domstoladministrasjonen viser til argumentasjonen i høringssvaret fra Språkrådet som også foreslår at navnet bør være Sunnmøre tingrett.

Det er foreslått å beholde navnet Hordaland tingrett. Domstoladministrasjonen foreslår, i likhet med Språkrådet, at navnet endres til Bergen tingrett. Tingretten vil få samme rettskrets som Bergen tingrett hadde i perioden 2017 til 2021, med unntak av kommunene Voss og Samnanger. Domstoladministrasjonen er videre enig i begrunnelsen som gis i høringsuttalelsen fra Språkrådet, der det vises til at «brorparten», det vil si godt over halvparten, av Hordaland ikke er omfattet av rettskretsen. Navnet blir dermed lite dekkende, uansett om det befolkningsmessige tyngdepunktet i Hordaland ligger i og rundt Bergen.

Når det gjelder forslaget om Hardanger tingrett foreslår Domstoladministrasjonen navnet Hardanger og Voss tingrett. Hardanger, som er området hvor det faste rettsstedet ligger, bør være med i navnet. I tillegg bør navnet gjenspeile at rettskretsen omfatter mer enn Hardanger. Den nye tingretten skal blant annet ha et ubemannet rettssted på Voss i tillegg til det faste rettsstedet på Lofthus. Det er mange eksempler på at tingretter har og har hatt geografiske navn i domstolnavnet for områder det ikke ligger noe rettssted, for eksempel Asker og Bærum tingrett, Eiker, Modum og Sigdal tingrett, Vinger og Odal tingrett, Hadeland og Land tingrett. Det er dermed ikke et avgjørende argument mot Hardanger og Voss tingrett at det ikke er et bemannet rettssted på Voss.

Adgang til avspilling av lyd- og bildeopptak i ankeinstansen

Domstoladministrasjonen er enig med departementet i at begrensingen «i utpekte domstoler» som fremgår av straffeprosessloven § 331 femte ledd, tvisteloven § 23-2 fjerde ledd og § 24-1 fjerde ledd bør fjernes, idet samtlige tingrettssteder vil få opptaksutstyr i løpet av 2025. Tilsvarende er det ikke lenger behov for fjerde ledd i § 6 i forskrift om opptak i retten.

Når alle tingrettene får opptaksutstyr, vil alle lagmannsrettene få mulighet til å gjennomføre ankeforhandlingen med gjenbruk av lyd- og bildeopptak av parts- og vitneforklaringer. Domstoladministrasjonen er enig med departementet i at dette vil gi lagmannsrettene verdifull erfaring og bedre muligheter for innspill i forbindelse med oppfølgingen av forslagene om lyd- og bildeopptak i NOU 2020: 11 *Den tredje statsmakt – Domstolene i endring* og NOU 2016: 24 *Ny straffeprosesslov*. Forslagene i høringsnotatet må anses å gi et supplement til dagens prosessregler for de tilfellene der det foreligger opptak fra underinstansen.

Etter straffeprosessloven § 331 femte ledd, tvisteloven §§ 23-2 fjerde ledd og 24-1 fjerde ledd kan det i forskrift gis regler om at opptak foretatt etter henholdsvis straffeprosessloven § 23 og tvisteloven § 13-7, «skal» spilles av, og ved det helt eller delvis tre i stedet for direkte forklaring for retten. Forutsetningen er at hensynet til forsvarlig saksbehandling ikke taler imot det. Departementet foreslår at dette endres til en «kan» regel.

Styret i Domstoladministrasjonen, med unntak av styremedlem Marianne Vollan, mener en slik endring ikke bør foretas.

Dagens ordlyd hvor opptak «skal» spilles av når hensynet til forsvarlig saksbehandling ikke taler imot det, var et bevisst valg fra lovgiver. Gjenbruk av opptak vil kunne bidra til bedre opplyste saker, og vitner vil kunne unngå belastningen med å måtte forklare seg på nytt. Departementet skriver blant annet i Prop. 63 L (2017-2018) pkt. 4.6 *Departementets vurdering*:

«Flere vektige hensyn kan tale for at opptak bør tre i stedet for gjentatte forklaringer i annen instans. Det er for eksempel grunn til å tro at begivenhetsnære forklaringer er mer sannferdige enn forklaringer som avgis etter en tid, og dermed at gjenbruk av forklaringene i form av avspilling av opptak bidrar til bedre opplyste saker. Dersom det åpnes for middelbar bevisførsel i ankeinstansen, unngår man også at forklaringene tilpasses mellom rettsinstansene. At den som tidligere har forklart seg om et forhold og som opplever det som belastende å måtte forklare seg på nytt kan spares for denne påkjenningen, er også en viktig konsekvens av en gjenbruksordning.»

Også samfunnsøkonomiske hensyn tilsier at ordlyden «skal» beholdes. Ved avspilling av opptak spares det blant annet utgifter til reise og tapt arbeidsfortjeneste for vitner.

Domstoladministrasjonen mener at forsvarlighetsvurderingen som er inntatt i dagens regler, er en tilstrekkelig begrensning, både ut fra et rettssikkerhetsperspektiv og ut fra økonomiske og praktiske vurderinger knyttet til saksavviklingen. Sistnevnte underbygges av det departementet skriver i Prop. 63 L (2017-2018) *Endringer i straffeprosessloven og tvisteloven (opptak og gjenbruk av forklaringer i retten mv.)* pkt. 7.3 *Bruk av lyd- og bildeopptak under hoved- og ankeforhandling*:

“Departementet er klar over at det er en risiko for at en avspilling av et opptak i noen tilfeller vil bli mer tidkrevende enn å gjennomføre nye avhør. Dette gjelder særlig dersom dommeren i tingretten ikke har styrt avhørene effektivt, slik noen av høringsinstansene har uttrykt bekymring for. I slike tilfeller er det ikke gitt at opptak av forklaringer bør avspilles i stedet for ny direkte bevisførsel, og det kan også være grunn til begrense avspillingen til deler av opptakene.”

Gitt rammene for hva som kan inngå i forsvarlighetsvurderingen, synes det ikke nødvendig med ytterligere diskresjonær adgang til å vurdere om opptak skal spilles av. Dagens regel anses

tilstrekkelig for å hindre at gjenbruk skjer der det vil være uheldig av hensyn til rettsikkerheten eller av andre årsaker.

Domstoladministrasjonen er bekymret for at en endring av ordlyden til «kan», vil medføre at opptak vil spilles av sjeldnere enn hva som er forutsatt i loven. Endringen vil kunne medføre at domstolen og aktørene vil oppfatte det som en ytterligere terskel for å spille av opptakene i lagmannsretten. Det vil kunne oppstå forskjeller mellom lagmannsrettene, og mellom de enkelte dommerne, når det gjelder bruk av lyd- og bildeopptak under ankeforhandlingen. Lagmannsrettenes erfaring med bruk av lyd- og bildeopptak kan dermed bli mindre, noe som vil være uheldig i det videre arbeidet med oppfølgingen av forslagene om lyd- og bildeopptak i NOU 2020: 11 og NOU 2016: 24.

Domstoladministrasjonen vil understreke at Hålogaland lagmannsrett er den lagmannsretten som har mest omfattende erfaring med gjenbruk av opptak, etter å ha vært en sentral deltaker i prøveprosjektet Opptak i retten. Også Hålogaland lagmannsrett mener at det fremdeles bør stå «skal» i de aktuelle bestemmelsene. Domstoladministrasjonen viser til deres høringsuttalelse.

Endringer i ELSAM-forskriften og salærforskriften

Domstoladministrasjonen har ingen kommentarer til forslaget til endringer i ELSAM-forskriften og salærforskriften.

Med hilsen

Cecilie Østensen Berglund
styreleder

Sven Marius Urke
direktør

Dette dokumentet er elektronisk godkjent og har derfor ingen signatur.